

Vkljub vsi pazljivosti, da jim se tajnost ne izdá, dogodilo se je vendar, da je nek delavec, ki je napotjen v ves ta postopek, odšel v Beč, kjer so 1718. l. postavili drugo evropsko tvornico za porcelan. Kmalu so nastale še druge tvornice po Nemškem, ali nobena ni dosegla meissenske. Na Nemškem je to še dandanes najboljša tvornica.

Na Francoskem so začeli porcelan izdelovati okolo 1740. l. Ali v vsi zemlji niso mogli oslediti porcelanke, in ker so jo morali s tujega dovažati, niso mogli svojih izdelkov tako ceno prodajati kot drugi.

Nekega dné je iskala žena siromašnega brivca s Šent Irieux-a pri Limoges-u glinje za domačo potrebo, pa je našla masten kamen in prinesla ga možu. Sluteč ta, da ima nekaj vrednostnega, nesel je kamen lekarniku v Bordeaux, ki je koj spoznal porcelanko. In tako so našli bogate plasti porcelanke. To je bilo 1765. l., in 1774. l. je uže velika tvornica v Sèvres-u pri Parizu izdelovala mnogo krasnega porcelana. Tudi po drugih zemljah so jeli postavljati tvornice, ki so podelovale domačo porcelanko. Porcelan, ki so ga delali pred več kot sto leti boljše tvornice, bil je tako ukusne oblike in krasnih slikarij, da ga ni danes lepšega ne delajo.

Med vsemi tvornicami, katere še danes delajo, gré prvo mesto tvornici v Sèvres-u, in za njo koj meissenski. Tvornica v Sèvres-u je imela vedno za upravitelje izvrstne umetnike. Njihovi proizvodi se odlikujejo z osobito nježnimi bojami, katere si prirejajo na poseben način, ki ga nikomur ne povedó. Temu pripomaga še fini ukus, ki je Francozom prirojen. Na poslednji razstavi pariški 1878. l. je razstavila ista tvornica umetnine prve vrste.

68.

Ajda.

Vse najglavnejše krušne biline je našel človek v jedni bilinski familiji, v familiji trav. V njihovem zrnju je združila priroda vse redilne stvari, katerih človek za svoj obstanek potrebuje. Pa tudi druge biline imajo v pojedinih svojih delih slično hrano, ali nikdar nimajo te stvari takih svojstev, da bi od njih mogli napraviti tako lep in téčen kruh, kakor od žitaric. In zato mora človek to bilinsko hrano drugače prirejati, drugače se ž njo hraniti. Vendar je še nekoliko bilin, katere moremo krušne biline imenovati, ker od njih dobiva človek moko. Ako ta moka tudi ni vselej najprikladnejša za peko kruha, vendarle v mnogih krajih kot hrana zamenjuje kruh. Med temi bilinami uspeva ena tudi v naših krajih, dočim vse ostale rasto samo v vročem pasu. Naše najglavnejše žitarice širijo se po zmernem pasu, in samo rižo in koruzo nahajamo tudi po vročih krajih. In prav tu, kjer nas ostavljajo naše najglavnejše žitarice, pojavlja se cel kup drugih krušnih bilin.

Ajda je tista naša krušna bilina, ki ni v nikakem sorodstvu s pravimi žitaricami. Njena rojakinja je „navadna kislica“ ki se dobiva po naših livadah in pašnikih, in jo deca rada zveči. Obe bilini ste z jedne fa-

milije, in zato pokazujete v stebalu; v perju, v cvetju in v plodu veliko sličnost.

Kakošno je zrnje ajdovo, to vé vsak. V ajdovem zrnju je množina redilnih stvari, ki ne zaostajajo za onimi v pšeničnem ali rženem zrnju, in zato ima ajda v mnogih krajih kot krušna bilina veliko vrednost. Moka ajdova je prav tako redilna kot pšenična. V njej je često preko 10 postotkov beljakovine, in preko 60 postotkov škroba in sličnih stvari. Beljakovina v ajdovi moki se razlikuje znamenito od pšenične. Najglavnejša beljakovina v pšeničnej moki je lepilo, in prav to lepilo nareja raztegljivo testo, brez njega ne bi se mogel speči lep, visok pšeničen kruh. V ajdovej moki ni lepila, v njej je neka druga vrsta beljakovine, ki nas spominja beljakovine v grahu, v leči, v bobu i. t. d. Beljakovino to nazivajo v znanosti „gluten-casein.“ Ker nima ajdova moka gori omenjenega lepila, zato se ne more z ajdove moke napraviti raztegljivo testo. Vsak vé, da ajdovi hlebci so nizki. Ali to nič ne dé, ajdov kruh je téčen in okusen, ako ga zna gospodinja peči. Posebno dobri so tudi ajdovi žganci, se vé da, ako jih zná kuharica kuhati, vzlasti pak, če so z maslom politi in s tropinjami posuti. Kako je naš Vodnik zapel v „Zadovoljnem Krajcu“?

„Na žgancih tropinje
Pa kislega zelja,
Bob, kaša, vse mine,
Ko pridem od dela.“

Vrednost ajde ni pač v njeni redilnosti, ker bi jo v tem mogle lahko zameniti naše žlahne žitarice.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. — Deputacija kranjskega deželnega odbora pred cesarjem. Deputacija kranjskega deželnega odbora, ^{sestava} obeh državnih poslancev za Gorenjsko in župana kranjskega mesta, ^{sestava} bila je ta ponedeljek pri Njegovem Veličanstvu milostivo v avdijenci sprejeta. Vodja deputacije, poslanec dr. Poklukar, imel je priliko, po predstavljenji članov deputacije, po kranjskem deželnem odboru sestavljeno, stvarno in nadrobno utemeljeno prošnjo za milostivo privolitev daljnega obstanka državne nižje gimnazije v Kranji z nekaterimi gorkimi besedami Najvišjemu oziru priporočiti. — V drugič podani mu priliki besedo poprijeti, pa je govornik porabil v to, osvetiti na kratko posebne, pri kranjski gimnaziji in v slovenskih pokrajinah obstoječe razmere, izrekoma naglašati, da je v vseh slovenskih pokrajinah veliko pomanjkanje duhovščine, jezikov zmožnega uradniškega in zdravniškega osebja, da se tedaj na te dežele nikakor ne more prilegati na zvon obešena beseda o duševni reprodukciji in pa o duševnem proletarijatu. — Posebni namen kranjske gimnazije pa je v tem, da bi se preprečilo prenapolnenje ljubljanske gimnazije. Odprava kranjske gimnazije stori toraj potrebno ustanovo mnogo dražje druge gimnazije v Ljubljani, zato bi se uže s stališča

štedljivosti priporočalo ohranjenje kranjske gimnazije, za katero kranjsko mesto prinaša neprimeroma velike žrtve.

Njegovo Veličanstvo obljubilo je, te posebne razmere dati v nadrobno stvarno preiskavo, je zagotovilo deputacijo svoje milostive blagohotnosti in živega zanimanja, izrekoma za duševni razvoj prebivalstva Kranjske, in je potem milostivo odslovilo deputacijo. — Kakor se nam dalje poroča, bilo je ta dan prav mnogo oseb sprejetih v avdijenci, med njimi: grof Hohenwart, Rih. Clam, grof Kalnoky, drž. poslanca dr. Matuš in Papstman. Deputacija kranjskega deželnega odbora prišla je kmalu za tajnimi svetniki in generali na vrsto in je ob $\frac{3}{4}$ 11. uri uže bila gotova.

— V državnem zboru vrté se oblaki, kakor pred hudim viharjem, tudi pobliška se uže tu in tam ter se čuje bobnenje hudega gromenja, na drugi strani pa se zopet prikazuje jasno nebo in gorkeja sapa, tako bi se dalo soditi, da se razidejo viharji oblaki in da nastane zopet dobrodejna spomladna gorkota. — Eno je gotovo: gledalec, ki od daleč opazuje sedanje razmere v državnem zboru, čuditi se mora, kako je mogoče, da ena sama seba v teku dveh mesecev s tako malimi sredstvi, kakor se je zgodilo, more tako grdo zmešati štrečno, kakor je to storil naš naučni minister.

Prvi teden državnega zborovanja pojasnilo se je sicer že mnogo. Vršila so se posvetovanja, ki kažejo, da se je levica prezgodaj veselila, ako je računala, da bode desnica brezumno rohnela.

Ne to ne uno, se ni zgodilo, temveč vse dosedanje razprave so pokazale, da se v razmerah klubov desnice ni spremenilo ničesar, dalje pa, da posamezni klubi desnice mesto divjega kričanja prav trezno in mirno, zato pa toliko odločnejše postopajo. — V zadevah Gautsch-evih naredeb interpeliralo se je že z desnice in leve, oestro in rahlo in, ako bi se hotelo po oestrojosti in rahlosti besedi soditi, kako je razmerje med naučnim ministrom in strankami, potem bi se iz prerahle interpelacije dr. Mengerjeve moralo sklepati, da je levica naučnemu ministru mnogo bližja, kot desniški česki klub. Toda razmere o državnem zboru so sedaj take, da se pred koncem tedna ne bodé moglo določno soditi, pri čem da smo, kakošna razmera je med desnico in vlado in pa v sredini vlade same. Gotovo pa je, da bode vsak dan bolj jasno kazal, kam jadramo.

— Zanimiv nakup hiše. Minuli teden iznenadila je slovenske kroge vest, da je kranjska hranilnica za 73000 gl. nakupila znano Virantovo hišo v Ljubljani in da namerava hišo pokloniti deželi v ta namen, da se povodom štiridesetletnega vladanja cesarjevega v nji ustanovi državna obrtna šola, v kateri bi se pa večinoma moralo podučevati nemško. Virantov vrt pa da se namerava prepustiti v stavišče nemškega gledališča. — Naša sodba o tem „velikodušnem“ činu hranilničnem je lahko kratka: Bojimo se Danajcev, ako prav so obloženi z darovi! — Danajsko darilo za deželo bilo je poslopje za nemško realko in ne bomo

se motili, ako sedaj tudi „velikodušni hranilnični“ ne sodimo drugače.

— Gospod Ernest Faber, deželni poslanec kočevskega mesta, gozdar kneza Auersperga, eden najspretnjših, pa ob enem najprijaznejših členov opoziciji kranjskega deželnega zbora, umrl je minuli petek večer v Ljubljani po kratki bolezni. Pokojni doslužil je ravnokar 40. leto svojega službovanja in se je podal v zasluženi pokoj, pa — v tem hipu poklical ga je Vsegamogočni k večnemu pokoju. — Lahka mu bodi zemlja!

— Vabilo k slavnostni besedi, ki jo priredi narodna čitalnica ljubljanska v spomin „petindvajsetletnice društvenega obstanka“ v prenovljeni društveni dvorani v nedeljo 23. oktobra 1887. Vspored: 1. Nagovor predsednikov. 2. Förster: „Naše goré“; poje mešani zbor (nov). 3. Chopin: Fantazija v f-molu; igra gospodičina Mila Šumanova. 4. F. S. Vilhar: „Ljubičica“; moški zbor (nov). 5. Curschmann: „Vijolica“, pesem za troje glasov; poje ženski zbor (nov). 6. Bazin: „Križarji na morju“; moški zbor. 7. „Ples“. Godbo pri plesu oskrbljuje privatni orkester pod vodstvom gosp. Stiarala. — Vstopnina: Udje čitalnice plačajo po 50 kr. za osebo, po 1 for. za rodbino; neudje pa 1 for. za osebo.*) — Začetek ob polosmi uri zvečer. — K tej besedi vabi najuljudneje odbor.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor imel je včeraj svojo tretjo sejo, v ponedeljek zboroval je tudi budgetni odsek, v katerem je bilo sprejeto privolenje vladi za začasno poberanje davkov (budget-provizorij). Finančni minister je dalje odgovoril, da postavo o sladkor-skem davku predloži v enem bližnjih dni. — V državnozbornski seji minulega petka prečitano se je šest interpelacij in dva predloga. Prva interpelacija Tausche-Heilsberg-ova zadevala je napake pri preskrbovanji živeža za vojaštvo, druga dr. Bertolini-ova razpust višjih razredov gimnazije v Roveredi, tretja dr. Vitezičeva samovoljno premembo pravil zemljiško-kreditnega zavoda za Istro, četrta dr. Baerenreither-jeva v zadevah po vladi angleški sprožene konference glede premije od sladkorja, peto dr. Menger glede pravice javnosti nižje gimnazije Freudenthal v Šleziji, in šesto V. Pfeifer glede izplačanja odškodnin za zemljišča prepuščena cestnemu eraru za preložitev Gorjanske ceste med Novem mestom in Metliko.

Predlog dr. Greger-jev zadevajoč preklic naredb naučnega ministra Gautsch-a glede srednjih šol, ki pa je bil podpiran samo po mladočehih, tridentincih, poslancu Gregorc-u in Heinrich-u ter ne pride v ob-ravnavo, ker ni našel po opravilniku potrebne podpore. Konečno je omeniti predloga dr. Steinwender-ja o za-

*) Z ozirom na izvenredne stroške vsled popolne preuredbe društvene dvorane se ima ta beseda po odborovem sklepu prirediti proti vstopnini